

Nr 806

Av herr Larsson i Stockholm m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 119, angående riktlinjer för utbyggande av universitet och högskolor m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition 119 angående riktlinjer för utbyggande av universitet och högskolor föreslås bl. a. en utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm. Denna utvidgning blir visserligen begränsad i förhållande till den totala utbyggnaden av berörda undervisningsanstalter men är ändå ägnad att väcka betänkligheter av skäl som här skall redovisas.

Genom beslut i anledning av proposition 124 till 1911 års riksdag utflyttades tekniska högskolan till sin nuvarande plats å Norra Djurgården med uppfart från Valhallavägen. Området som tidigare varit obebyggt tillhörde såväl som all oexploaterad djurgårdsmark kronan. För högskolans omedelbara behov föreslogs nu en areal av ca 65 000 m² vartill ytterligare ett område av ungefär 25 000 m² avsågs kunna motsvara ett tänkbart framtida utbyggnadsbehov.

Den föreslagna placeringen av skolan rönt emellertid inte enbart gillande. Djurgårdsförvaltningen ansåg att belägenheten i nära anslutning till den natursköna och traditionsrika terrängen vid Ugglevikskällan skulle inverka menligt på allmänhetens möjligheter att i fortsättningen njuta av detta områdes idyll. Man befarade att röken från skolans maskinhus skulle förstöra det vackra barrskogsbeståndet. Farhågorna har sedermera besannats. Riksmarskalksämberet ansåg sig inte kunna gå emot förslaget om skolans utflyttning men framhöll att det område som skulle tas i anspråk för detta ändamål borde starkt begränsas.

I anslutning till propositionen väcktes en motion av Carl Lindhagen i andra kammaren (nr 349) som utmynnade i en anhållan att annat område skulle utses. I motionen heter det bl. a.: »Det är för övrigt nödvändigt, att här först uppgöres en plan för de framtida parkerna, så att ej deras möjligheter plottas bort undan för undan genom att byggnader planlöst uppföres den ena efter den andra på de bästa platserna, som falla vederbörande styrelser i tycket.» Det är onekligen fatalt att ännu efter nära femtio år en sådan plan icke kommit till stånd, synnerligast som riksdagen 1913 beställde en utredning med syfte att fastslå vad som för all framtid borde behållas som naturpark beträffande djurgårdsområdet.

1959 års riksdag godkände emellertid ett uttalande av allmänna beredningsutskottet (utlåtande nr 24), att så stora delar som möjligt av den ännu

ej exploaterade djurgårdsmarken skulle bibehållas som naturpark. Utskottet framhöll också att upplåtelsemark med få undantag skett utan inbördes sammanhang, vilket utskottet ansåg motverka strävandena att bevara naturvärdena. Otivelaktigt förhåller det sig så, att detta för huvudstaden oersättliga fritidsområde undan för undan plottrats bort, så att de förr sammanhängande strövmarkerna nu är på god väg att helt förintas. Vad beträffar tekniska högskolan så har den oupphörligt krävt nya områden allteftersom i och för sig välmotiverade utbyggnader skett. Likartat har förhållandet varit med andra institutioner. Förra året beslutade riksdagen att det nyupprättade universitetet i Stockholm skulle förläggas vid Frescati, med studentbostäder inplacerade i den tidigare orörda omkringliggande terrängen. En sådan utveckling kan inte få fortgå. Riksdagen kan inte tolerera att gång efter annan försättas i tvångssituationer till stor skada för de naturvärden, som den också har till uppgift att skydda.

Universitetsutredningen anser däremot att huvudstadens krav på fritidsområden för sin befolkning måste stå tillbaka för behovet av mark för högskolans räkning, en uppfattning som vi icke kan dela. Det finns nämligen andra utvägar att lösa utbildningsproblemet, bl. a. genom att ge den planerade högskolan i Lund andra dimensioner eller genom att ge Chalmers tekniska högskola i Göteborg en ytterligare utbyggnad utöver den föreslagna. Häremot invänder man att utbyggnaden av ifrågakvarn avdelningar vid tekniska högskolan i Stockholm leder till en snabbare ökning av utbildningen av högre tekniker. Det kan emellertid inte vara en hållbar motivering att för ett eller annat års tidsvinst i berörda fall för all framtid spolia värdefull fritidsmark.

Lokaliseringsutredningen har inte ansett det önskvärt att till huvudstaden koncentrera alltför mycken högskoleutbildning, då man rent allmänt strävar efter en decentralisering till förmån för andra regioner. Studentbostadsutredningen anför också det hart när omöjliga i att framdeles kunna tillgodose studenternas bostadsförsörjning i Stockholm. Därtill bidrar de svårlösta trafikproblemen, som begränsar lokaliseringen av nämnda bostäder.

Stadsbyggnadsdirektören i Stockholm anser det viktigt att gränser för högskolans expansionsområde snarast möjligt fastställs. Han anför emellertid samtidigt att utrymme finns för den nu föreslagna utökningen, enär ett markområde omfattande ca 60 000 m² enligt föreliggande stadsplaneförslag beräknats som reserv för tekniska högskolan och andra befintliga institutioner efter Drottning Kristinas väg. Det är dock det sista av djurgårdsmarken som kan avstås till bebyggelse.

Denna rest är numera inte tilldragande ur fritidssynpunkt, men det förhållandet har uppstått på grund av infiltreringen av institutioner i djurgårdsnaturen. Allteftersom intrången görs blir det närmast liggande området olämpligt för rekreation, varför en på en dylik egenskap hos ett markom-

råde grundad motivering för bebyggelse i längden blir ohållbar. Djurgårdsnämnden finner det erforderligt att den nu föreslagna upplåtelsen för bebyggelse »uttryckligen angives såsom slutetappen för bebyggelsen inom detta område och att övriga delar av Lill-Jansskogen samtidigt reserveras såsom naturpark».

Det kan slutligen ifrågasättas om man verkligen har hushållat med de markområden, som tidigare upplåtits. Så gott som genomgående är det nämligen lågbebyggelse som åstadkommit. Även om viss utbildning sker i lokaler som av tekniska skäl måste ligga på låg höjd över marken, så finns det undervisningslokaler och andra utrymmen som med fördel kan förläggas i både femte och sjätte våningen och kanske ännu högre. Byggnadsstyrelsen anför visserligen att det nuvarande området är hårt exploaterat, men det kan starkt ifrågasättas om inte estetiska synpunkter på hushöjden då tillåtits få ett alltför stort inflytande vid bedömningen. En institution placerad på detta sätt blir inte mera tilltalande för strövande stadsbor även om byggnaderna uppfyller höga estetiska krav.

Med anledning av det ovan anförda hemställer vi,
att riksdagen måtte

- A. anhålla att Kungl. Maj:t vid anskaffandet av mark för den nu föreslagna utbyggnaden av tekniska högskolan i Stockholm även beaktar möjligheterna att bättre utnyttja redan disponerat område, samt
- B. uttala att nya områden av djurgårdsmarken inte kan påräknas för högskolans bruk eller för behov som uppkommer på grund av dess verksamhet, sedan de omkring 60 000 m², som enligt stadsplaneförslaget reserverats för ändamålet, tagits i anspråk.

Stockholm den 29 april 1960

Martin Larsson

Folke Björkman

Einar Rimmerfors

Gösta Bohman